

החברותא

בס"ד ערש"ק פר' נח כ"ט תשרי תשע"ח

החברותא בטאנן פנימי לחברים גליון מס 567

פנינים יקרים

אלה תולדות נח וכו' (י, ט) מחסדי השי"ת שכל מצוה ומצוה שהאדם מקיים נקרא "תולדה" הגם שאין לו משלו כלום בכל זאת הן הן חסדיו המרובים בלי גבול ותכלית שהקנה להאדם הכח והזכות שאם יעשה מצוה תקרא תולדתו כאילו היא שלו כענין השלשה שותפין באדם (קדושין ל) הגם שכוח שני השותפין אב ואם הוא רק מכוח השי"ת בכל זאת נקראים שותפין כאילו כביכול שוין וכו' (אמרי אלימלך)

תמים היה בדרותיו (י, ט) איתא במדרש שכל מקום שכתוב "היה" הכוונה להיותו מתוקן. בנח כתוב תמים היה בדרותיו והוא מתוקן לנס. באברהם כתוב אחד היה אברהם והוא מתוקן להדריך כל העולם כולו בתשובה. גם ביוסף כתוב היה (בראשית לו, ב) והמכוון בזה שהיה מתוקן לגאולה. (על פי חדושי הרי"ם)

נח איש צדיק תמים היה בדורותיו (י, ט) רש"י: יש מרבתינו דורשים אותו לשבח ויש דורשין לגנאי. אפ"ל דה"פ יש דורשין לשבח והכוונה שנח זכה למדת הענוה והיא זאת שהגינה עליו מפני המבול. ויש דורשין לגנאי הכוונה שנח לא היה לו להתנהג במדת הענוה בלבד כי צדיק היה בדורותיו. אך הדורשין בגנאי שמחמת דורו הרשעים הצטרך נח להחזיק עצמו כצדיק ולא להשפיל עצמו נגדם. (אמרי אלימלך)

וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה (י, יב) אע"פ שהשחיתות בדור המבול הקיפה את כל יושבי הארץ כלשון הכתוב ותמלא הארץ חמס. לא היה אדם אחד שירגיש ויכיר בכך, כי אם וירא אלקים את הארץ והנה נשחתה. ואילו המוני בני אדם השקועים בתוך ביצת השחיתות לא הבחינו בה כלל. ולכך לא היו ראויים להנצל. (בשם הסבא מקלם)

כי השחית כל בשר (י, יב) איתא במדרש כל אדם לא כתיב אלא כל בשר שאף בהמה חיה ועוף השחיתו דרכם. מלמדנו שחטאות האדם בדיוק כמו מחלות מדבקות מעפשות את האויר ומרעילות את הסביבה בחיידקי החמא. השחיתות של דור המבול היה עד שגם כל החי אשר שאף באפו אויר נגוע ופגוע זה נדבק במחלה... וד"ל. (רבי חיים סגלוביץ מוילנא)

צהר תעשה לתיבה (י, טו) רש"י: יש אומרים חלון, מטרת החלון אינו רק כדי להאיר פנימה, כי אם לפקוח עיני הניצולים בתיבה אל המתרחש בחוץ. למען יצטערו במביעת העולם ולא יעצמו עיניהם ויאטמו ליבם. ע"כ מפי רבי משה שצקס. ונראה לי להוסיף ההבדל בין הניצולים בתיבה שחפצים היו ללמוד מוסר בשעה זו. לנצולי לומ' שנצטוו אל תביט אחריו שאינם ניצולים רק בזכות אברהם כמובא בפרש"י. כי לא היו חפצים ללמוד מוסר, וד"ל. (פלגי מים)

ויאמר ה' לנח בא אתה וכל ביתך אל התיבה וכו' (י, א) איתא במדרש תאבד דוברי כזב זה נח, ואני ברוב חסדך אבוא ביתך זה אברהם. פירוש, צריכים לידע שהנהגת הטבע הוא רק מכח שלמעלה מהטבע והשי"ת הלכישו בטבע. דור המבול שהחזיקו בכח הטבע נקראו דוברי כזב. (כדאיתא בלשון חכמים מעין המכזבים מימיו - פרה ת, ט) אך צדיקים מתדבקין גם בהנהגת הטבע לחיות הפנימית שהוא מחי החיים. ועל זה נאמר ואני בחסדך אבוא ביתך שגם בעוה"ז נמצא גנוז וצפון כח האלקות. (מתוך שפת אמת)

בא אתה וכל ביתך אל התיבה (י, א) התפלל בכל כוחך עד שתחדור בכל גופך-וכל ביתך- לתיבות התפלה. (בעש"ט)

כי אותך ראיתי צדיק לפני בדור הזה (י, א) פרש"י מכאן שאומרים מקצת שבחו של אדם בפניו. אם כי עלול להכשל ביוהרא, בכל זאת אומרים בפניו מקצת שבחו כדי שיוכל לקיים ויגבה לבו בדרכי ה'.

(רבי ישכר דב מבעלז)

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

האשק שיחת הרא"ש זצ"ל א' פר' תרלה תשל"ב (פר זכור) ה'אבא לזכרם ע"י א.א.

אבל הוא השיג את המתיקות של התענוג של כגמול עלי אמו שמשה רבינו השיג. גם משה רבינו חי בטבע, "מבשרי אחזה אלוקה", הוא לא יכל להשאר מחוץ לטבע כי אז הוא יגיע לבחינה של "בחנני ונסני". הוא צריך להשאר תמיד בטבע ולהיות "כגמול עלי אמו", "בהמות הייתי עמך". למה משה רבינו השיג את התענוג של "כגמול עלי אמו" ובלעם לא השיג את זה רק את הסיפוק של התאוות, של הטבע? כי משה רבינו פחד כל הזמן.

כאשר הרבש"ע ברא את העולם, צמצם את עצמו עד שברא את בחינת אנוש. וברא אותו כדוגמת הבהמה שכל פעולתה היא ע"י האדם שמנהיג אותה, כך הוא נותן לאדם את החיות והוא מנהיג אותו לפי הבהמיות שלו. ההבדל היחיד בין האדם לבהמה הוא השכל. גם כאשר האדם מנהיג את הבהמה וחורש בה, שניהם עושים את אותה פעולה ושניהם חורשים כאחד, זה בשכלו וזו בכחה, רק היות שלאדם אין כח לסחוב בגופו הבהמה סוחבת את המחרשה. אכן לאמיתו של דבר שניהם שווים, ושניהם ביחד עושים את אותה פעולה. ההבדל ביניהם הוא רק שלאדם יש שכל והשכל שלו מנהיג אותו, זה הכח שלו, והשכל שלו פועל את פעולותיו באמצעות הכח של הבהמה. ללא הכח של הבהמה השכל אינו יכול לעשות מאומה. וכשם שמכח שיש לבהמה חוש לעשות כפי שהבעלים מנהיג אותה, "וחמור אבוס בעליו", והבע"ב חורש עם השכל שלו בדיוק כמו שהיא חורשת עם החוש שלה, רק הוא חורש עם השכל ולכן הוא לא סוחב קשה והבהמה

ובשעת מעשה, בשעה שהוא עובר את המעבר הזה, לפני המעשה יש את המחשבה - סוף מעשה במחשבה תחילה, ואז הוא יכול ליפול במחשבה מיליארדי פעמים, אפילו הצדיק אמת. דוד המלך הגיע למדרגה הגבוהה ביותר שאנוש יכול להשיג, שזוהי תכלית הבריאה של הקדושה שיהיה מפורסם "מבשרי אחזה אלוקה", ומרום המדרגה נפל לדרגה הנמוכה ביותר, ל"מבטן שאול שועתי", והוא חזר בחזרה לבטן אמו, לחטא הראשון "בחטא יחמתני אמיי" ונכשל במעשה בת שבע. כל זה מראה לאדם שתמיד הוא נמצא בהתחלה, בכל רגע עליו להתחיל, אפילו הוא גדול כדוד המלך ומשה רבינו. יוחנן כהן גדול שימש בכהונה שמונים שנה ולבסוף נעשה צדוקי, אחרי הרגל של שמונים שנה שנכנס לפני ולפנים לקודש הקודשים, שזהו שלימות הקדושה, עם כל זה נעשה צדוקי. מזה אנו רואים "אל תאמין בעצמך עד יום מותך". לכן על האדם להתחיל בכל רגע ורגע, ואף פעם לא מאוחר. עליו לתפוס את הנשימה הזו. והרי זוהי כל העבודה לתפוס את הנשימה הזו. אך עלינו לדעת כי תמיד יש את זה לעומת זה, כמו שהאדם יש עליו הרבה קטרוגים לעומתו יש סנגוריה.

אי אפשר לדעת את הגלגולים שמשה רבינו עבר עד שהגיע, ומה דוד המלך קיבל עד שהגיע. דוד המלך עבר גלגולים וגלגולים וגלגולים, והוא נפל, הוא לא יכל, (ולא שהוא לא יכל, לא שייך בכלל להיות יכול, הכל הוא רק רחמים, כגמול עלי אמו), רק המציאות שלו שהוא לא נהיה בבחינה של משה רבינו.

שיחת קודש ממורנו ורבנו זיע"א

המשך מעמ' קודם

יש להם פחד גם בזמן שהם לא עומדים בנסיון, כי הם יודעים שכל ימיהם הם שרויים באותה מציאות, הוא לא היה קודם מלאך ועכשיו נהיה אנוש, תמיד היא אותה בחינה של אנוש, "מה אנוש כי תזכרנו", "ונחנו מה". ולכן בזמן שאין לו נסיון הוא מכיר את הקרירות של הקליפה, איך הקליפה מרמה, ובגלל הקרירות הוא חוטא. תמיד אפשר להכיר בקרירות הזו כי אין הקב"ה בא בטרוניה עם בריותיו, וכל אחד שירצה להבחין יוכל לראות את זה בעצמו. אלו דרכי האמונה החזקים ביותר.

... טבע האדם זה הסיפוק שיש לו לכעוס על השני, לירות עליו אש, ובהתקפו את הזולת נשאר לו סיפוק של נקמה שבזה הוא נוקם. זוהי העבודה התמידית של האדם, שכאשר מגיע לרגע הזה, לא לקבל את הסיפוק של הקליפה. כי כל הקליפה, כל הנסיון הוא רק נשימה אחת ותו לא כי כל הקליפה היא דמיון. הקליפה היא כלום, קליפת השום, שום דבר, והיא מסתתרת בהתקפה. כאשר אדם מתקיף את חברו הוא יכול להבחין שיש בו קרירות של סיפוק. כמו שלמשוגע יש קרירות של סיפוק מהעצבות שלו, ולכן הוא בוחר להיות בשגעון ולשבת בחושך מצרים, כך הוא האדם, בזמן שיש לו חשק להתקיף, גם אם הוא בצלילות הדעת הוא ג"כ בשגעון, והוא מעדיף את הסיפוק הזה להתקיף את חברו. אולם אם היתה לו בהירות היה רואה שאפילו השני אשם אבל זהו הניסיון שלו. ואז היה מתבונן: הרבש"ע שלח לי כזו כעס על השני, או לגנוב או שאר נסיונות, מה הוא רוצה ממני? מה קורה פה?

המשך יבוא אי"ה

חורשת בגופה ומתאמצת קשה. אמנם כאשר הבהמה מעקמת את דרכה והמחרשה סטתה מן השורה, סוחר בעל הבית ומושך את המחרשה בגופו ממש ליישר אותה אל התלם, ואז הוא עובד עם השכל והבהמיות שלו גם יחד, ואז הוא נהיה בהמה. זוהי העבודה של האדם, שיכיר את עצמו ואת מהותו.

וכאשר הוא מכיר את עצמו, הוא מפחד כל רגע, ועל כל מחשבה שעוברת לו בראשו הוא מפחד שלא יבוא לידי נסיון. כי לאמיתו של דבר הוא נמצא כל הזמן בנסיון גדול שהבע"ד עושה אותו קר, "אשר קרך בדרך". גם בשעת מעשה כאשר הוא עומד בנסיון הכי קשה יש לו קרירות בדיוק כמו שהוא קר בשעת הגאווה. כי באם לא היה בקרירות היה לו דחף להזהר ולהשמר מהפגם ואז לא היה בחירה. לכן בשעת הנסיון כאשר בוערת בו אש לפגום יש לו יחד עם זה קרירות. והקרירות היא, ע"י שהיצר מכניס בו סיפוק לצער את השני, זוהי הקרירות שהוא מכניס בו שלא ישמר מלפגום. כמו שהמשוגע אוהב עצבות, זה החיות שלו, ולכן הוא רוצה להיות משוגע, כי בלא התאווה הזו של עצבות הוא לא היה מסכים להיות משוגע בשום אופן ולהיות כלוא בבית חולים, רק הסיפוק מהעצבות נותן לו קרירות ומוכן אפילו להיות מאושפז בבית חולים ולא לרצות לצאת, כי העצבות היא התענוג שלו. וכמו כן בזמן הנסיון שהוא ג"כ מין שגוען, הוא נותן לו אש להתקיף את השני, ונותן בו קרירות ע"י הסיפוק שיש לו מזה, שהסיפוק הזה מביא אותו לרצות להתקיף את השני.

ולכן, צדיקים כמשה רבינו הם כל הזמן בפחד.

הַמִּשְׁךְ פְּנִינִים יְקָרִים

וַיַּעַשׂ נח ככל אשר צוהו ה' (ו, ה) וַיַּעַשׂ נח פֶּרֶשׁ"י זה ביאתו אל התיבה. הנה לעיל (ו, כב) בעשית התיבה כתוב וַיַּעַשׂ נח ככל אשר צוהו אֱלֹקִים כֵּן עָשָׂה וּמִפְרָשִׁים (עֵינֵי רַמְבַּ"ן) שֶׁהַכֶּפֶל כֵּן עָשָׂה כִּי לֹא הִפִּיל דָּבָר מִכָּל אֲשֶׁר צוּה, וְכֵאֵן לֹא הַכֶּפֶל, וְנִרְאָה בַּעֲזָה"י שֶׁמִּשּׁוּם הַכִּי לֹא הַכֶּפֶל כִּי בִסְמוּךְ מִפְרָשׁ רִשׁ"י עַה"פ מִפְּנֵי מִי הַמְּבֹרָךְ (פֶּסֶק ז) שֶׁלֹּא נִכְנַס לַתִּיבָה עַד שֶׁדַּחְקוּהוּ הַמַּיִם עַל כֵּן לֹא שִׁיךְ כֵּאֵן לַהַכֶּפֶל וּלְכַתּוּב כֵּן עָשָׂה...

וַיֵּשְׂאוּ אֶת הַתֵּבָה וַתֵּרֶם מֵעַל הָאָרֶץ (ו, יז) נח בצדקתו הגביה והרים את התיבה מהארציות. (בית אהרן) וַיֵּשְׂאָר אֶךְ נח (ו, כג) נח נשאר בזכות שמייעט את עצמו (אך מלשון מיעוט). (יִיטֵב לֵב מְסִינֵעַט) וַיִּזְכּוּר אֱלֹקִים אֶת נח וְאֶת כָּל הַחַיָּה (ה, א) פֶּרֶשׁ"י ע"י תַּפְלַת צְדִיקִים נִהְפְּכָה מִידֵּת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים. פִּירוּשׁוֹ שֶׁלֹּהֲצַדִּיקִים מְגִיעַ לָהֶם רַחֲמִים אִף מִשּׁוֹרֵת הַדִּין מִכַּח שֶׁהֵם ג"כ מִתְנַהֲגִים בַּחֲסִידוּת נִגְדִּי אֱלֹקִים וְאִדָּם, וּמְגִיעַ לָהֶם עַל פִּי הַדִּין לְהַתְנַהֵּג עִמָּם בְּרַחֲמִים. מֵאַחֵר שֶׁבְּמִידָה שֶׁאִדָּם מוֹדֵד מוֹדֵדִין לוֹ (מְגִילָה יב). וְלִכֵּן הוֹעִילָה תַּפְלָתָם לְהַפּוֹךְ אֶת מִידַת הַדִּין לְמִידַת הַרְחָמִים. (בֹּאֵר שְׁמוּאֵל)

וְהַמַּיִם הָיוּ הַלֹּךְ וְחֹסֵר עַד הַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי. בַּעֲשִׂירִי בִּאֶחָד לַחֹדֶשׁ נִרְאוּ רֹאשֵׁי הַהָרִים (ה, ה) רִמְזוּ לְדַבְּקוֹת הָאָדָם הַנִּמְשָׁל לַמַּיִם שֶׁבִּלְתִּי אֲפִשְׁרִי לְהִיּוֹת בְּתַמִּידוּת רַק לַפְעָמִים הוּא הוֹלֵךְ בַּהֲדַבְּקוֹת וּלַפְעָמִים הוּא חֹסֵר וְאִפְּלוֹ שֶׁמְגִיעַ לַחֹדֶשׁ הָעֲשִׂירִי שׁוֹהַ הַקְּדוּשָׁה הָעֲלִיוֹנָה כִּמְ"שׁ עֲשִׂירִי יִהְיֶה קוֹדֶשׁ אַעֲפ"כ לֹא נִרְאוּ כּוֹ אֲלֹא רֹאשֵׁי הַהָרִים דִּהְיִינוּ שֶׁלֹּא בֹא אֲלֹא לְמַקְצַת הַקְּדוּשָׁה, כִּי עֲבֹדַת הַבּוֹרָא ב"ה הוּא דָּבָר שֶׁאֵין לוֹ סוּף. (נֶעֱם אֱלִימֶלֶךְ)

כִּי יֵצֵר הָאָדָם רַע מִנְּעוּרָיו (ה, כא) פֶּרֶשׁ"י מִנְּעוּרָיו כְּתִיב מִשְׁנַעֲרָ לְצֵאת מִמֶּעִי אִמּוֹ נָתַן כּוֹ יֵצֵר הָרַע. ה"פ מִנְּעוּרָיו נִנְעָר לִיצֵר הָרַע שָׁבוּ, וְאִף אִם בִּכַח הַשֶּׁכַּל מִשְׁתַּדֵּל בּוֹה לְהַפּוֹךְ אֶת הַטֵּבַע בְּכ"ז כִּשְׁתּוֹבֵא לוֹ פֶּתָאם אִיזוֹ תֹאוֹה הוּא שׁוֹכַח הַכָּל, אֶךְ מוֹבֵא בְּשֵׁם הַחֲדוּשִׁי הַרִי"ם שֶׁמְדוּק מִלְּשׁוֹן נְעוּרָיו כֹּאשֶׁר מוֹדֵקִים נַעֲשִׂים טוֹבִים יוֹתֵר (מוֹעֲרֵט עֲלִטֵּר וְעֵרֵט מֵעַן בַּעֲסֵר) כְּמוֹכֵן שֶׁהַמְּכֻוֵּן אֶל הַמִּשְׁתַּדֵּל וְדו"ק. (פֶּלְגֵי מַיִם) וְאַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ וְכו' (ט, ז) הַמִּסּוּרָה מִשּׁוֹה לְפֶסֶק וְאַתֶּם הַדְּבָקִים בַּה' אֱלֹקֵיכֶם (דְּבָרִים ד, ה) וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלַכַת כְּהִנִּים (שְׁמוֹת יט, י) עֲלֶה בְּדַעְתִּי לְפָרְשׁוֹ דְּבוּדָאֵי חֶפֶץ ה' בַּהֲרֻבּוֹת בְּנֵי אָדָם עַל פְּנֵי תֵבֶל אֶךְ אֵין חֶפְצוֹ בְּרַשְׁעִים הַמִּשְׁוֹלָלִים מִכָּל יִרְאָה וְאַמוּנָה, אֲבָל מִי שֶׁהוּא עַכ"פ בַּעַל אִמוּנָה טַהוּרָה אִף כִּי יֵצֵרוֹ מִסִּיתוֹ לְעַבּוֹר עַל אַחַת מִכָּל מִצְוֹת ה' אֲשֶׁר לֹא תַעֲשִׂינָה מ"מ נִכֵּן לְכוֹ עִמּוֹ. וְהִנֵּה תִיבַת וְאַתֶּם בֹּאֵה לְשָׁלוֹל אַחֲרֵיהֶם. וְזֶהוּ אַתֶּם פָּרוּ וּרְבוּ מִכִּיּוּן לְמִי שֶׁבַעֲלִי יִרְאָה וְאַמוּנָה טַהוּרָה אִף אִם הֵם נִמְשָׁכִים לְעִבְרִית מ"מ מִתְאַמְצִים לְגַדֵּל בְּנִיהֶם לְתוֹרָה וְעֲבֹדָה לְהִיּוֹת דְּבָקִים בַּה' וּמִמִּילָא הִרִי הֵם נִכְלָלִים בְּמֵאָה"כ וְאַתֶּם תִּהְיוּ לִי מַמְלַכַת כְּהִנִּים וְגוֹי קְדוֹשׁ. (מֵתוֹךְ בֹּאֵר שְׁמוּאֵל)

הֵן עִם אֶחָד וְשֵׁפָה אַחַת וְגו' (י"א, ו) ... לְשׁוֹן הַפֶּסֶק מִשְׁמַע דְּקָאֵי עַל יִשְׂרָאֵל שֶׁנִּקְרָא עִם אֶחָד וְשֵׁפָה אַחַת. לְשׁוֹן הַקּוֹדֶשׁ שֶׁמִּיּוֹחַד לוֹ. וּמִבְּמִיתָ ה' כִּי אִם יִתְחַבְּרוּ יַחַד לֹא יִבְצֵר מֵהֶם כִּמְ"שׁ כָּל כְּנִסְיָה שֶׁהִיא לְשֵׁם שָׁמַיִם סוּפָה לְהַתְקִיִּים (אַבּוֹת פ"ד) הַק"ו בֹּא לְלַמֵּד שֶׁנִּדַּע שֶׁהַכָּל הִיָּה עֲבוּר יִשְׂרָאֵל לְלַמּוֹד הַק"ו. (גוֹר אֲרִיָּה) וַיִּרְדֵּ ה' לְרֹאוֹת אֶת הָעִיר (י"א, ה) אֲנִשִּׁי דּוֹר הַפְּלָגָה רָצוּ בַּחֲשָׁכוֹת וּבִסְלוֹק הַהִשְׁגָּחָה וְעַל יְדֵי שִׁירָה ה' לְרֹאוֹת אֶת הָעִיר נִתְבַּטְּלוּ. וְלִכְךָ לֹא נֹאמַר וַיִּרְדֵּ לְרֹאוֹת אֶת בְּנֵי הָאָדָם. (מִכְתָּבֵי הַחֲסִידִים) לֵךְ לֵךְ מֵאַרְצְךָ (י"ב, א) וּבְמִדְרַשׁ שֶׁמֶעִי בַת וְשַׁכְחִי עִמָּךְ. הַפֶּסֶק מְלַמֵּד אוֹתָנוּ שֶׁצְרִיכִים לְרֹאשׁוֹנָה סוֹר מֵרַע וּלְשִׁכּוּחַ אֶת הַטֵּבַע אִזּוֹכִים לְרֹאוֹת אֶת הָאֵמֶת.

י"ל ע"י מערכת החברותא רח' עדני 3 ירושלים

☎ 02 - 5829688 פקס: 02 - 5325477

ת.ד. 5080 ירושלים 91050

לעילוי נשמת מוה"ר ר' אשר ב"ר אריה מרדכי זצ"ל זי"ע

